SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:799

av Susanne Wahlström (M)

Ökade möjligheter till stöd och individuella anpassningar inom vuxenutbildning och högre utbildning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka stödet och öka möjligheterna till individuella anpassningar inom kommunal vuxenutbildning och högre utbildning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Alla människor har olika förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning. Förmågan att klara traditionell teoretisk undervisning och examination varierar, liksom människors intressen, styrkor och sätt att lära. Att en person har svårigheter inom vissa teoretiska ämnen innebär inte att personen saknar förutsättningar att utbilda sig till ett kvalificerat yrke eller genomföra högre studier.

Trots detta begränsas många människors utbildningsmöjligheter redan tidigt i utbildningssystemet. Elever som har svårt att nå godkända betyg i vissa teoretiska ämnen riskerar att styras mot yrkesutbildningar på gymnasiet och får därmed sämre möjligheter att senare välja en annan utbildningsväg. Detta riskerar att skapa ett utbildningssystem där människors framtida möjligheter i alltför hög grad avgörs av hur väl de passar in i en traditionell undervisningsform.

I grundskolan finns lagstadgade krav på att elever ska ges ledning, stimulans och det stöd som behövs för att utvecklas så långt som möjligt. Även inom gymnasieskolan finns bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd. Däremot är tillgången till motsvarande pedagogiska stöd ofta mer begränsad inom kommunal vuxenutbildning och högre utbildning. Behovet av stöd försvinner dock inte automatiskt när en person blir äldre.

Personer med exempelvis språkstörning, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller andra funktionsnedsättningar kan även som vuxna behöva särskilda pedagogiska insatser för att kunna genomföra sina studier. Även om vissa svårigheter kan förändras över tid kvarstår behovet av att utbildningen utformas så att individen får rimliga förutsättningar att lyckas. Det är en fråga om både individens frihet och samhällets kompetensförsörjning. Det finns i dag möjligheter för universitet och högskolor att erbjuda pedagogiskt stöd till studenter med funktionsnedsättning.

Det kan exempelvis handla om anteckningsstöd, mentorstöd, anpassad examination och andra individuella insatser. Däremot är möjligheterna och resurserna begränsade, och stödet är inte alltid utformat för att möta behoven hos personer med exempelvis språkstörning eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det behövs därför en översyn av hur stödet finansieras och organiseras. Utbildningsanordnare måste ges bättre förutsättningar att erbjuda tillgång till specialpedagogisk kompetens och andra pedagogiska resurser. Inom vuxenutbildningen är frågan särskilt viktig eftersom utbildningen ofta utgör en andra möjlighet för människor att komplettera tidigare studier, byta yrkesinriktning eller uppnå behörighet till högre utbildning.

Om stödet där är otillräckligt riskerar personer som redan mött hinder i tidigare utbildning att återigen hamna utanför. Att erbjuda särskilt stöd och individuella anpassningar innebär inte att utbildningarnas kunskapskrav ska sänkas eller att utbildningarnas kvalitet ska försämras. Det handlar i stället om att skapa fler vägar för människor att tillgodogöra sig kunskap och visa sina faktiska kompetenser.

En person som har svårt att klara en traditionell skriftlig examination kan mycket väl ha de praktiska, analytiska och yrkesmässiga förmågor som krävs för ett kvalificerat arbete. Det är därför viktigt att utbildningssystemet i högre grad kan identifiera och ta tillvara människors faktiska kompetenser. Alla människor ska ha möjlighet att utvecklas, utbilda sig och bidra till samhället utifrån sina egna förutsättningar. Vilken utbildningsväg en person väljer ska i så stor utsträckning som möjligt avgöras av intresse, motivation och förmåga – inte av bristande tillgång till pedagogiskt stöd.

Susanne Wahlström (M)